NatuurPlatformZwolle
Secretariaat: p/a Milieuraad Zwolle, Campherbeeklaan 82A 8024 BZ Zwolle
Tel: 038-3377342 e: natuurplatformzwolle@milieuraadzwolle.nl

Aan: College van B&W,
Afschriften aan: gemeenteraad; kernteam Omgevingsvisie via Arjen Vedder, Wouter de Jong, Rienko Baarslag;

Onderwerp: Omgevingsvisie- aanbieding notitie: Zwolle Duurzame Groeistad?

Zwolle, 11 december 2020

Geacht College,

Als Natuurplatform/ Milieuraad Zwolle hebben we, naast diverse eerdere adviezen, een uitgebreide zienswijze op de omgevingsvisie geschreven, d.d. 25 augustus 2020. Daarbij gaven we aan dat we werken aan een verdere uitwerking van onze zienswijze op onderdelen. Dat komt mede voort omdat de reactietermijn, midden in de zomervakantieperiode, het verkeerde moment was en te kort voor voldoende verdiepend onderling overleg.

Een hoofdpunt in onze in zienswijze is:
Afwijzing van de extreme groeiambitie die in deze visie als onafwendbaar gegeven opgesloten zit. Ontwikkel scenario's met verschillende prognoses inclusief de uitvoeringsconsequenties.

Voor de Zwolse leefomgeving, inclusief de kwaliteit van natuur en milieu, zijn ambities rond groeicijfers zeer bepalend. Om die reden heeft het voor ons absolute prioriteit om hier nader op in te gaan via een vervolgadvies. Dat doen wij met bijgaande notitie Zwolle Duurzame Groeistad?
Samengevat:

- Concluderen wij dat groei van de gebouwde omgeving in Zwolle ook in de toekomst zal en moet plaatsvinden.
- De omvang van de groei van de stad is echter geen onontkoombaar gegeven, maar een beïnvloedbare beleidskeuze.
- De groei van Zwolle was de afgelopen 50 jaren gekoppeld aan een gemiddelde oplevering van ongeveer 650 woningen per jaar en groei van ongeveer 1100 inwoners per jaar.
- Wij adviseren daarom om de omgevingsvisie te herschrijven naar 3 groeiscenario's van 600,700 en 800 woningen per jaar tot het jaar 2050.
- Onafhankelijk nader onderzoek en het betrekken van de samenleving vooraf en niet achteraf is noodzakelijk voor het bepalen van gedragen verantwoorde keuzes.
- Allereerst zal een hernieuwde milieuvisie voor het buitengebied gemaakt en vastgesteld moeten worden.
- Ook adviseren wij om een toegankelijkheidstoets onderdeel te laten uitmaken van de planvorming om de groeiende ongelijkheid tegen te gaan
- Wij verwachten dat de conclusies en aanbevelingen uit het MER rapport d.d. 3-11-2020 versneld tot nader onderzoek leiden voor de periode tot 2030, waar wij op kunnen reageren voordat tot besluitvorming wordt overgegaan.

Hierbij en bij verdere aanvullingen en uitwerkingen rond de omgevingsvisie blijven wij natuurlijk graag onze kennis/expertise met de gemeente delen.

Met vriendelijke groet,
Natuurplatform Zwolle/ Milieuraad Zwolle

Hans de Graad, voorzitter

Informant: Margriet Meindertsma (bestuurslid RO, Milieuraad Zwolle)

Bijgevoegd:
Notitie Zwolle Duurzame Groeistad? Pag. 2- 7.
Bijlage: Groeiscenario's in gemeentelijke documenten. Pag. 8-15.

Zwolle duurzame groeistad?

Vooraf
In de zienswijze van Milieuraad/Natuurplatform Zwolle op de omgevingsvisie is aangegeven dat de visie op een groei van de stad Zwolle zoals beschreven in deze structuur/omgevingsvisie, en in de regiodeal Oost-Nederland niet zonder meer een visie is die door onze organisaties gedeeld wordt.
Wij zijn het eens met het feit dat Zwolle moet en zal gaan groeien, willen de kinderen en kleinkinderen van de mensen die hier nu wonen ook de mogelijkheid krijgen om zich deels hier te vestigen. En wij vinden ook dat mensen moeten kunnen wonen, waar ze werken.

Een verkenning wat betreft de groei van Zwolle is alleen al voor vergroting van ons eigen inzicht zinvol, om vervolgens na te denken over verschillende toekomstscenario's (zie ook bijlage).

Groei afgelopen 50 jr.
Wij hebben ons verdiept in gemeentelijke visies en documenten en de gemiddelde woningoplevering van Zwolle vanaf 1970-2020 bij benadering vastgesteld. Daaruit maken wij op dat er tussen 1970 en 2000 een gemiddelde oplevering tussen de 600 en 700 woningen heeft plaatsgevonden.
De gemiddelde oplevering tussen 2003 en 2020 is 646 woningen geweest en de groei van het inwonertal is in die periode per jaar ongeveer 1100 geweest.
Conclusie: De gematigde groei van Zwolle de afgelopen 50 jaren was gekoppeld aan een gemiddelde oplevering van ongeveer 650 woningen per jaar en groei van ongeveer 1100 inwoners.

Groeiverwachting tot 2040/2050
Tot 2017 was de ambitie van de **gemeente Zwolle** met betrekking tot nieuw te bouwen woningen in lijn met de ontwikkeling van Zwolle de afgelopen 50 jaren, maar na 2017 wordt de groeiverwachting aanzienlijk verhoogd.
Er wordt voor het eerst gesproken over een overloopfunctie van de Randstad.

Daarvoor is volgens de omgevingsvisie en de regiodeal een jaarlijkse groei met 1000 woningen nodig, in ieder geval tot 2040. Wat neerkomt op een groei van het aantal inwoners met ongeveer 40.000.
Waar is dat op gestoeld? Wij konden het antwoord niet vinden.
Goed onderbouwde groeiverwachtingen zijn aanzienlijk lager. (Zie bijlage).

In juli 2020 is een onderzoek verschenen van het **Nidi in samenwerking met CBS 'bevolking 2050 in beeld'** waarin 8 scenario's beschreven staan van groei tot krimp in verschillende varianten. In de meeste varianten zal de procentuele bevolkingsgroei voor de komende 30 jaren lager zijn dan in de afgelopen jaren. In onderstaand figuur zijn de varianten doorgerekend naar het aantal inwoners voor Zwolle.

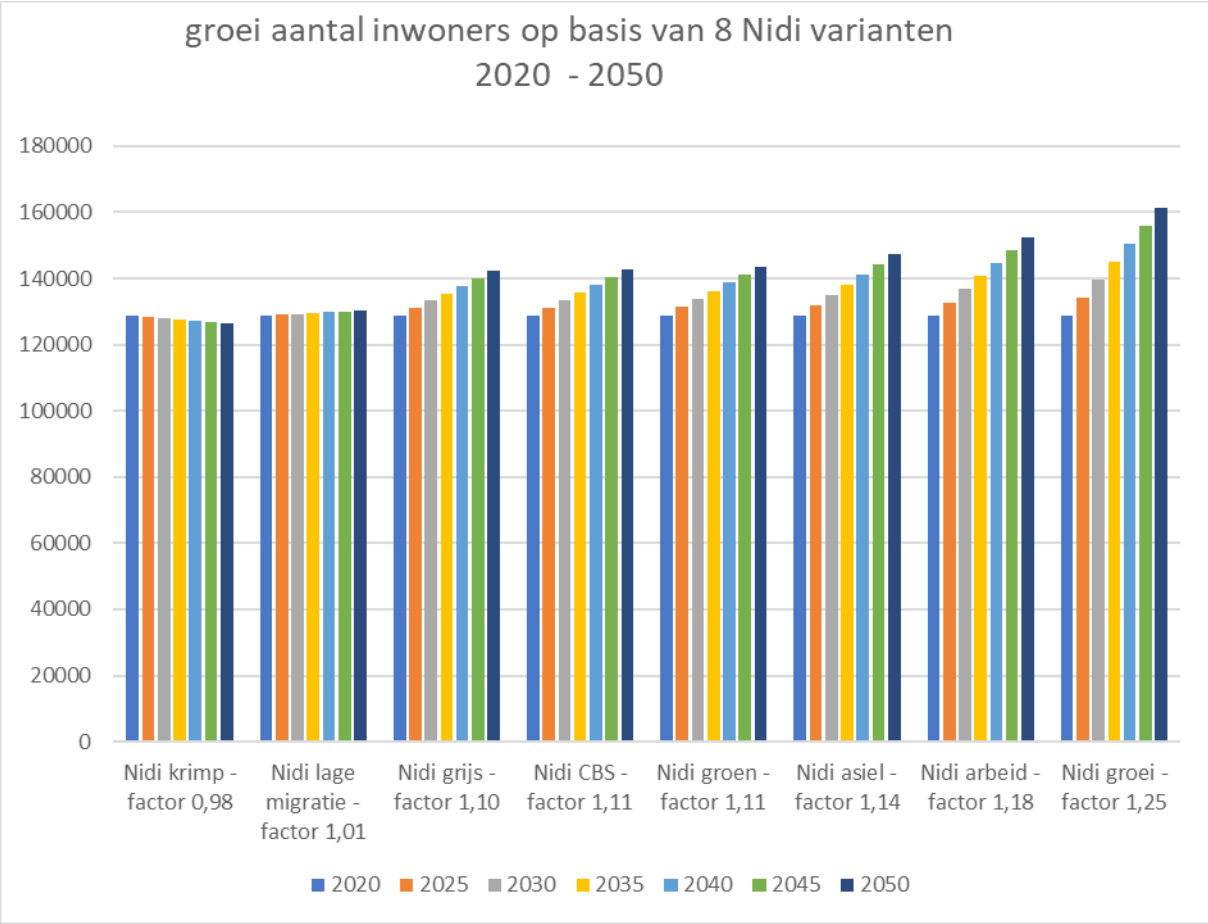

Figuur: De 8 varianten uit het NIDI-rapport weergegeven met aantal inwoners berekend op basis van de landelijke groeifactor. Bron: rapport Bevolking 2050 in beeld; NIDI/CBS 7 juli 2020.

Een van de 8 scenario's is die van het CBS/PBL uit 2019 die een groei aangeeft van 11%. Van deze variant wordt door CBS/PBL ook een ondergrens van 131.600 inwoners en een bovengrens van 155.100 inwoners in 2050 gegeven. Zichtbaar wordt dat de gemeente Zwolle haar eigen groei aanzienlijk hoger inrekent dan het landelijke gemiddelde van (bijna) alle andere scenario's.

Het inwonertal in **2050**, dus niet het jaar 2040 waar gemeente steeds over spreekt, loopt doorgerekend naar Zwolle in de genoemde varianten van **131.600 naar 155.100**.
Conclusie: in geen enkel scenario zal de groei van Zwolle de omvang gaan bereiken die in de omgevingsvisie als gewenst en enig scenario, zonder voorbehoud, wordt gepresenteerd.

Zwolle, duurzame groeistad.
Dat Zwolle deel uitmaakt van het stedelijk netwerk in ons land is geen keuze, maar een vaststelling. De groei van de stad zal nu en mogelijk in de toekomst blijven uitstijgen boven het landelijk gemiddelde, met name door stijging van de werkgelegenheid.
De omvang van de groei is echter een beleidskeuze en geen onontkoombaar gegeven.
Een beleidskeuze die enerzijds samenhangt met landelijke en regionale beleidskeuzes en sturing maar anderzijds met de eigen keuzes van een stad, bestuur samen met haar inwoners.

Groei onder voorwaarden
Als belangrijkste uitgangspunt bij aannames rond de groei gaan wij als Milieuraad /natuurorganisaties uit van de te verwachten groei van de eigen inwoners en daarnaast het huisvesten van mensen die hier of in de regio werkzaam zijn. Dat is al die jaren ook het uitgangspunt geweest.
Naar verwachting zal er op korte termijn een achterstand ingelopen moeten worden, met name wat betreft woningen in de goedkope huur-en koopsector (sociale duurzaamheid).

Op grond van cijfers uit het verleden en prognoses voor de toekomst zouden 3 scenario's ontworpen kunnen worden voor Zwolle voor de periode van nu tot 2040.
Groei van 600, 700 en 800 woningen per jaar.
Dat houdt in voor Zwolle van 2020 tot 2040 maximaal: 12.000, 14.000, 16.000 woningen. En dus niet de 40.000 waar het in de gemeentelijke plannen overgaat.

Geen openstaande deur voor de overloop uit de Randstad: daar werken en hier wonen!
Andere gebieden komen daar eerder voor in aanmerking.

Gebieden dichter in de buurt van de werkplek maar ook gebieden waar nu al sprake is van krimp en de verwachting is dat die krimp het komende decennium gaat toenemen.
Verdelende rechtvaardigheid in dat ene land waar we allemaal wonen en leven.
Uit oogpunt van gezond leefmilieu voor mens, dier, natuur zou ook het onbekommerd reizen nu en in de toekomst minder gewoon gevonden moeten worden.
De afgelopen decennia is het woon- werkverkeer exorbitant gegroeid, gepaard gaande met het aanleggen van veel asfalt infrastructuur, soms dwars door natuurgebieden.

Groei niet hoofdzakelijk richten op economische groei!
We zien in de visies en documenten van de gemeente dat het begrip groei allereerst gericht is op de economische groei.

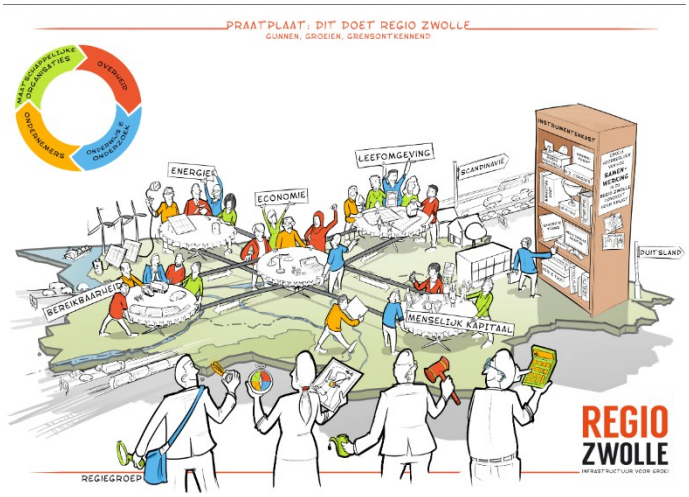

Afbeeldingen afkomstig van www.regiozwolle.info.

Het gezonde leefmilieu als ook natuur en milieubelangen zijn niet gelijkwaardig meegegroeid in de ambities, visies en nauwelijks in de uitwerking van de op stapel staande woningbouwplannen.
De balans tussen natuur/milieu en menselijke activiteiten is zoek en moet meer in evenwicht gebracht worden.
Ondertekening van internationale klimaatverdragen en het deltaplan biodiversiteit verplicht tot een andere manier van beleidsdenken en gedrag, waarin kwaliteit van leven niet meer automatisch gekoppeld wordt aan groei van de ‘oude’ economie.
Wij gaan ervan uit dat er een nieuwe economie gaat komen waarin energietransitie, klimaatbestendigheid, gezondheid en welzijn van mens en dier, versterking van de biodiversiteit centraal staan. En dat dat geen mooi

geformuleerde ambities blijven, maar dat al die ambities op korte termijn van een concrete uitvoeringsagenda voorzien worden.

Groeien jazeker maar onder voorwaarden.
Ook wanneer de groeicijfers naar beneden bijgesteld worden, zullen er nieuwe plekken gevonden moeten worden, waar woningbouw kan plaatsvinden.
Voordat tot een keuze wordt overgegaan welke grotere en/of aantal kleinere locaties geschikt zijn voor toekomstige woningbouw op het grondgebied van Zwolle is het noodzakelijk om **een hernieuwde milieuvisie voor het buitengebied** te maken en vast te stellen.
De Milieuraad heeft in 2002 een milieuvisie buitengebied (MVB) uitgebracht, die door College en Raad toen omarmd werd.
Het was bedoeld om een 'weegmethode' aan te reiken als onderlegger bij de planvorming.
In 2010 is er een nog steeds bruikbare actualisatie gemaakt van deze Milieuvisie, maar die moet bijgewerkt worden door veranderingen die de afgelopen 10 jr. hebben plaatsgevonden in het gehele buitengebied.
Bijgevoegd in de bijlage is de milieuvisie-kaart van juni 2010[1]
Het gaat erom dat er een actuele beschrijving komt van de huidige milieuvisie op het buitengebied, gericht op beschrijving van cultuur-historische, landschappelijke en milieu hygiënische (geluid, licht, lucht, water) kwaliteiten met aanbevelingen per deelgebied.
Wij zijn van harte bereid om met onze deskundigen uit de verschillende natuurorganisaties mee te denken bij het samenstellen

Groeiende ongelijkheid in het stedelijk leefmilieu.
In de agenda voor het uitwerken van de 17 Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen voor 2030 is een van de doelen het verminderen van ongelijkheid.
Dat vraagt ook van Milieuraad/Natuurplatform aandacht.
In een onlangs verschenen advies van de Raad voor de Leefomgeving en infrastructuur (RLi) wordt gesproken over een verminderde toegankelijkheid van de grote en middelgrote steden voor niet alleen de traditioneel kwetsbaren en lagere inkomens maar ook mensen met een middeninkomen.
De RLI adviseert de minister dan ook om een **toegankelijkheidstoets onderdeel te laten uitmaken van de omgevingsvisie** wetgeving.
Wij zijn van mening dat Zwolle zich als voorloper op dit terrein zou moeten willen laten gelden en zelf een toegankelijkheidstoets gaat invoeren.

1 Uit milieuvisiekaart 2010

In meerdere visiestukken lezen wij de wens om als Zwolle een inclusieve stad te willen zijn en ook in raadsdebatten horen wij die wens. In het raadsdebat over de omgevingsvisie beluisterden wij bij sommige woordvoerders dat de wens om een inclusieve stad te willen zijn samenvalt met een explosieve groei. Geen betaalbare woning voor de eigen bevolking als de vraagprijs niet naar beneden gaat en dat kan alleen door het aanbod groter te maken dan de vraag, zo begrijpen wij. Naar ons idee zijn er andere en betere sturende beleidsinstrumenten om voldoende betaalbare woningen te verkrijgen.

Tenslotte

Wij zijn van mening dat de conclusies en aanbevelingen uit het MER-rapport d.d. 3-11-2020 tot versneld nader onderzoek op aantal onderdelen zou moeten leiden, waar wij op kunnen reageren voordat tot besluitvorming wordt overgegaan.

Bijlage

Groeiscenario's in gemeentelijke documenten.

In de woonvisie 'Ruimte voor Wonen' 2017-2027 uit 2017 van de gemeente Zwolle wordt het aantal nieuwe woningen in Zwolle tot 2027 geraamd op 5500- 6000 en vanaf 2027 tot 2040 nog eens 4000 woningen. De totale groei van de woningbouw zou tot 2040 neerkomen op 10.000 woningen, omgerekend minder dan de 600 per jaar, waarover op dat moment afspraken gemaakt zijn met de provincie en met regiogemeenten.

In Zwolle Moderne Woonstad[2] van maart 2018 wordt van een iets omvangrijker bevolkingsgroei uitgegaan, maar de noodzakelijk geachte bouw van 10.000 woningen tot 2040 wordt in dat document niet opgehoogd.
'De bevolking neemt toe tot circa 136.000 inwoners in 2027 en 140.000 in 2040. 'Dat betekent een toename van ongeveer 10.000 huishoudens tot 2040, waarvan circa 6.000 tot 2027.' (Citaat blz. 9).
In de ontwikkelstrategie wonen 2019-2024 van juni 2019[3]2 wordt met verwijzing naar het voorgaande document gesproken over opschaling naar 1000 woningen per jr. en over een snellere groei van de stad. Die snellere groei wordt met name veroorzaakt, zo staat geschreven, door een trek uit de randstad naar andere grote steden met goede verbindingen over weg en spoor[4].

In de omgevingsagenda Oost-Nederland[5] van juni 2020 lezen wij een bestuurlijk/politieke wens naar een hoger aandeel in de landelijke groei. In dit document staat dat de regio Zwolle de ambitie heeft om uit te groeien tot maar liefst de vierde economische topregio van het land (bladzijde 29). Op dit moment wordt een marketingcampagne gevoerd met deze leus.

In het **voorwoord van de omgevingsvisie**[6] van juni 2020 met horizon tot 2030 wordt met trots gesproken over de harde groei van Zwolle.
Daarom wordt het aantal nieuw te bouwen woningen van 6000 tot 2027 zoals in bestaand beleid was vastgelegd niet verhoogd met naar verwachting 3x 600 woningen tot 2030 naar 7800, maar naar 10.000 woningen tot 2030.
Dat is een extra ophoging met maar liefst 2200 woningen.
Op blz. 12 wordt de groeiambitie nog eens expliciet verwoord:
'Wij willen ons voorbereiden om tot 2040 met mogelijk 25.000 woningen te gaan groeien'.
Omgerekend zou dat een stad met ongeveer 180.000 inwoners betekenen.
'De verwachting is dat alleen al vanuit de Randstad de komende 5 jr. zo'n 60.000 nieuwe huishoudens naar het Oosten zullen komen. De verhuisstroom uit de randstad zorgt voor een snelle verstedelijking in onze regio' (citaat blz.22)

---

2 1 Zwolle Moderne Woonstad, de Zwolse aanpak voor een vitale woningmarkt, is opgesteld door het Zwols concilium, maart 2018. Het Zwols concilium is een samenwerkingsverband van woningcorporaties, marktpartijen, gemeente en provincie

3 Gemeente Zwolle

4 Gebaseerd op landelijk woonwensenonderzoek van het Ministerie van BZK (Woon 2015 en 2018)

5 4 Ontwikkeld onder begeleiding van Royal HaskoningDHV en Urhahn/stedenbouw &strategie onder begeleiding van een kernteam van Rijk, provincies Gelderland en Overijssel, vertegenwoordiging van waterschappen en duo's en trio's van Rijk en regio. Juni 2020

6 Van structuurvisie naar omgevingsvisie, gemeente Zwolle juni 2020 1

Groeicijfers afgelopen decennia

In het structuurplan voor Zwolle van 1972 wordt uitgegaan van een bouwstroom van 800 woningen per jaar. Zwolle-Zuid is op die aanname ontwikkeld als grote nieuwe bouwlocatie. In de structuurvisie van Heeling, Krop, Bekkering uit 1989, werd eveneens uitgegaan van een groei van het aantal huishoudens tot het jaar 2000 van 800 woningen per jaar, voor 2/3 afkomstig van de eigen bevolking. Stadshagen wordt, na afweging van belangen, gekozen als volgende grote uitleglocatie. Wanneer we daarnaast de opleveringscijfers van de woningbouw van 2003- 2019 naslaan zien we een gemiddeld opleveringscijfer door die jaren heen van 646 woningen.

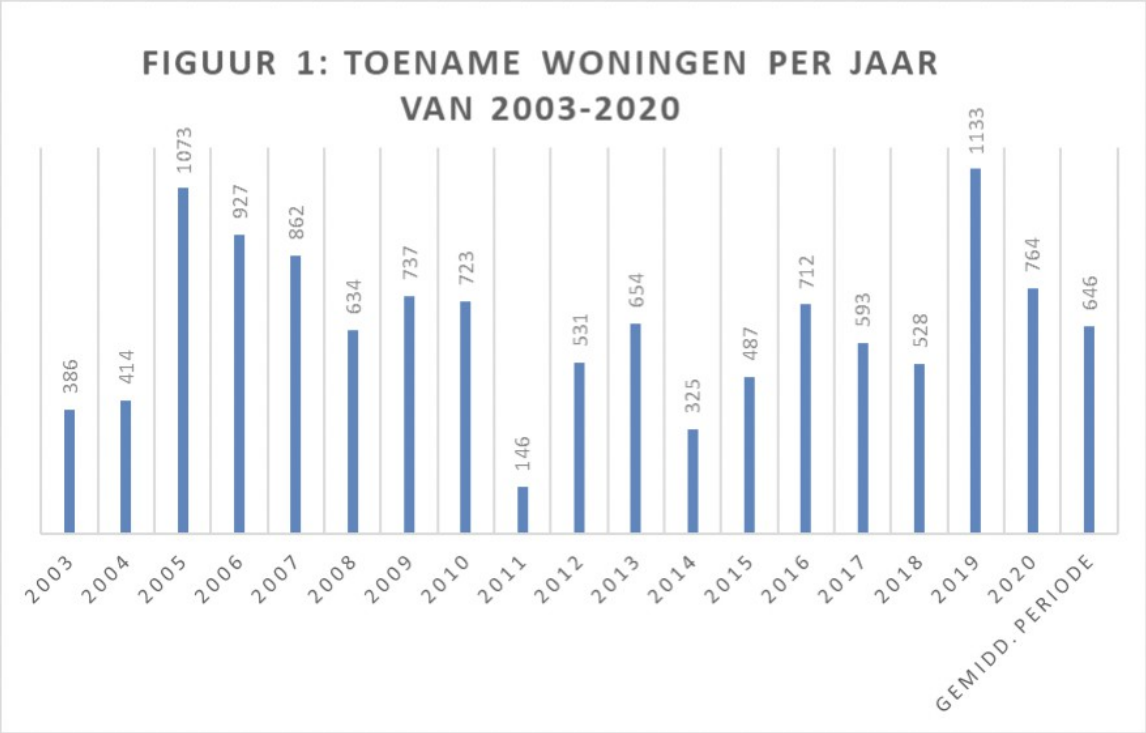

Figuur 1. Toename woningen per jaar in de periode 2003-2020 met een gemiddelde van 646 woningen per jaar
Bron: www.cijfersoverzwolle.nl.

Op weg naar 2040/2050 via 2030.

Onlangs is een rapport verschenen van het **Nidi in samenwerking met CBS 'bevolking 2050 in beeld'** (juli 2020) waarin 7 scenario's beschreven staan van groei tot krimp in verschillende varianten.
De bevolkingsgroei wordt bepaald door drie elementen: migratie, kindertal, levensverwachting. Een algemene trend is dat het aantal huishoudens sneller groeit door verdunning, vooral bij 70-plussers. Gemiddeld aantal personen per huishouden van 2000 tot 2019 verschoven van 2,2 naar 2,1 en zal vermoedelijk nog verder dalen. De beroepsbevolking daalt eveneens en de vergrijzing neemt toe. De migratie is en blijft belangrijkste groeifactor, echter gemiddeld 80% van de immigranten vertrekt weer na enkele jaren. Migratie speelt in

Zwolle slechts een geringe factor. In de meeste varianten zal de procentuele bevolkingsgroei voor de komende 30 jaren lager zijn dan in de afgelopen jaren.[7]

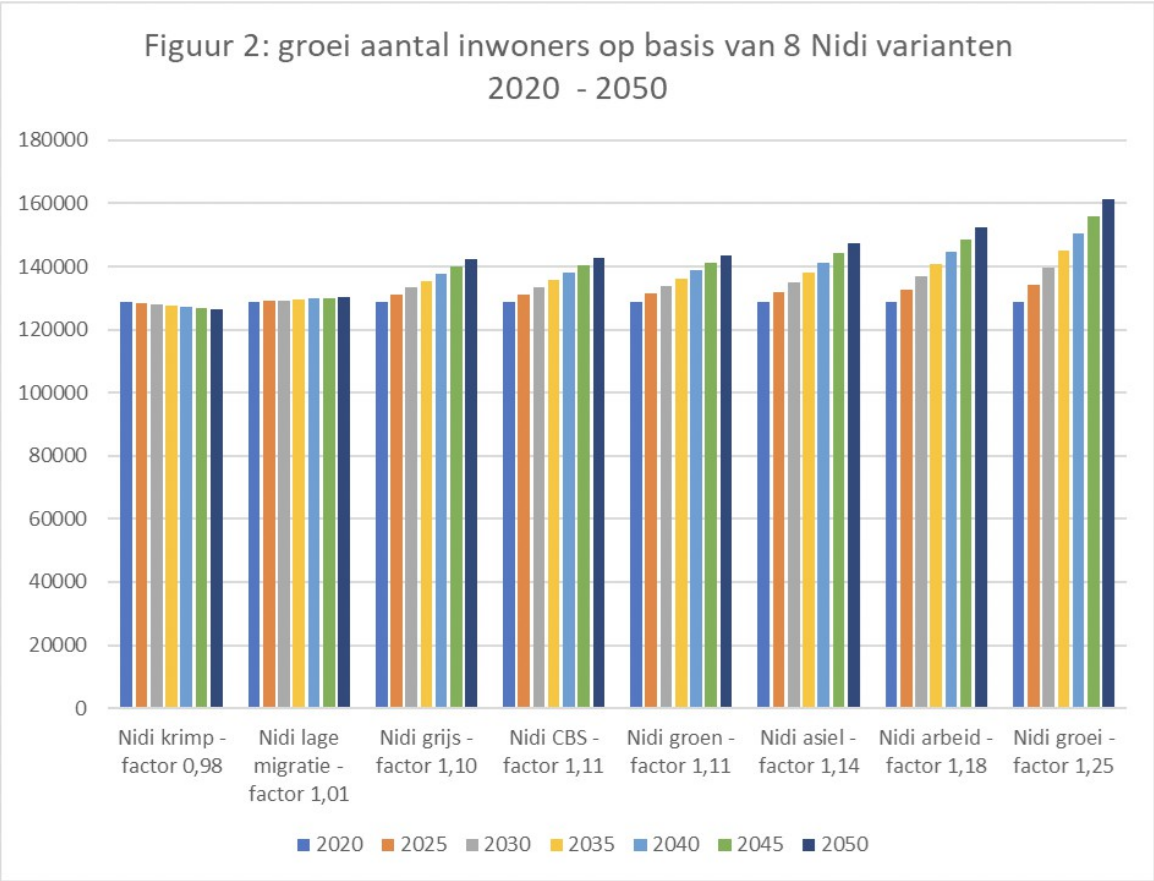

Figuur 2. De 8 varianten uit het NIDI-rapport weergegeven met aantal inwoners berekend op basis van de landelijke groeifactor. Bron: rapport Bevolking 2050 in beeld; NIDI/CBS 7 juli 2020.

Ook is er een **potentieonderzoek van juni 2020**, waarin doorgerekend wordt wat de mogelijke gevolgen zijn van een verbeterde (d.w.z. snellere) **spoorverbinding Noord-Nederland-randstad.**
In dit rapport is gebruik gemaakt van die PBL/CBS-groeiprognose 2040 (2050) waarin Zwolle 10% groeit. En er zijn twee aanvullende groeiscenario's beschreven.
In het scenario "+100.000 woningen geclusterd" in Noord-Nederland (versnelling bestaand spoor) krijgt Zwolle 16.543 extra woningen toebedeeld in 2040.
In het scenario "+ 100.000 woningen gespreid" in Noord-Nederland krijgt Zwolle er 3.257 extra woningen bij in 2040.

De voorstanders van een snelle verbinding van Amsterdam naar Groningen, via Lelystad, Emmeloord, Drachten en Heerenveen, de zogenaamde Lelylijn, willen de investeringen voor versnelling van de spoorweg van de Randstad naar het Noorden echter inzetten voor nieuwe spoorlijn, die via Lelystad, Emmeloord, Drachten, Heerenveen naar Groningen gaat.
Zij hebben in hun onderzoeksrapport ook aannames gemaakt over de gevolgen van de aanleg van die spoorlijn voor de bevolkingsgroei in de aanliggende steden.

7 TK heeft onlangs bij de behandeling rond omgevingswetgeving in een aangenomen motie gevraagd om alle scenario's nader uit te werken en te voorzien van de gevolgen voor het ruimtegebruik voor maart 2021.

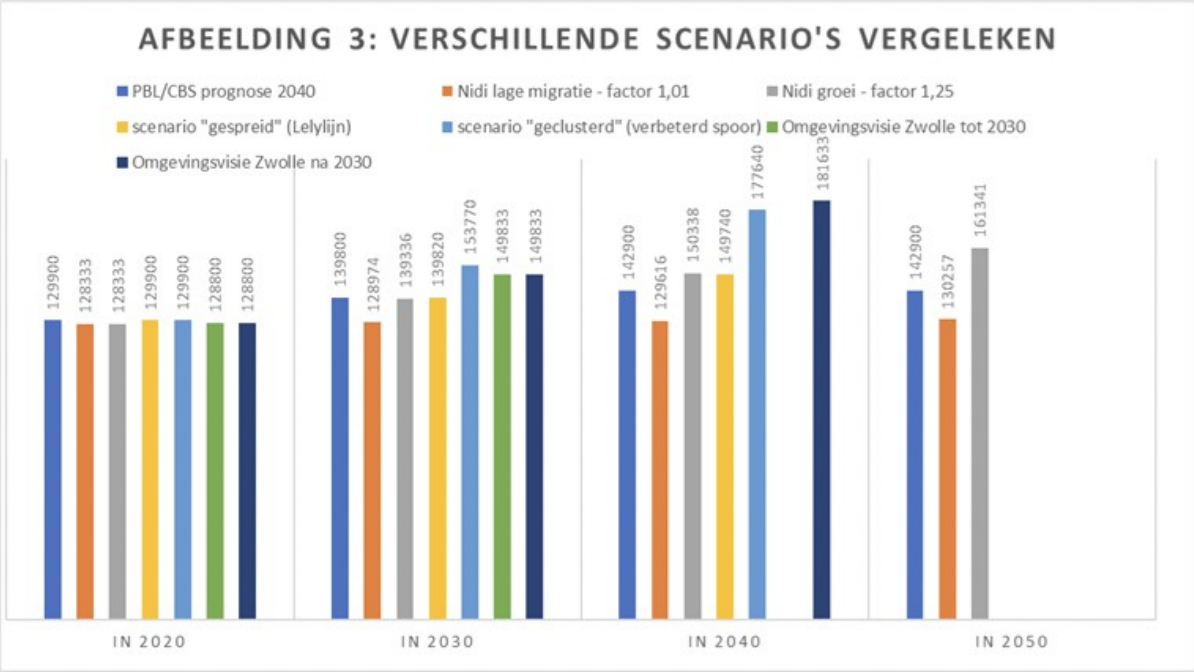

Figuur 3. In deze figuur staat het inwonersaantal vermeld van de verschillende prognoses, nl. PBL/CBS prognose 2040, Nidi lage migratie, Nidi groei, Lelylijn scenario "gespreid"; Verbeterd spoor scenario "geclusterd, omgevingsvisie concept Zwolle. Bij eigen berekeningen is uitgegaan van woningbezetting van 2,1 personen per woning.

Zichtbaar wordt dat de gemeente Zwolle haar eigen groei aanzienlijk hoger inrekent dan het landelijke gemiddelde van alle andere scenario's.
Het inwonertal in 2050, dus niet het jaar 2040 waar gemeente steeds over spreekt, loopt doorgerekend naar Zwolle in de verschillende varianten van 131600 naar 155100. Ten opzichte van 2020 een groei van 2600(laag), 13000 (midden variant) en 24200 (hoog).
Het enige scenario dat in de buurt komt van de ambitie van Zwolle is een van de twee scenario's van het potentieonderzoek ov-verbinding.

Zwolle, duurzame groeistad.

Dat Zwolle deel uitmaakt van het stedelijk netwerk in ons land is geen keuze, maar een vaststelling. De groei van de stad zal nu en mogelijk in de toekomst blijven uitstijgen boven het landelijk gemiddelde, met name door stijging van de werkgelegenheid.
De omvang van de keuze is echter een beleidskeuze en geen onontkoombaar gegeven.
Een beleidskeuze die enerzijds samenhangt met landelijke en regionale beleidskeuzes en sturing maar anderzijds met de eigen keuzes van een stad, bestuur samen met haar inwoners.
Landelijk, in de politiek en in vakkringen worden er stevige discussies gevoerd worden over een aantal fundamentele kwesties:

- Hoe om te gaan met regionale verschillen? Keuze om sterker te maken van wat al sterk is of verdelende rechtvaardigheid, zwakker wat sterker maken. De tendens bij verschillende politieke partijen en ook in vakkringen is om meer in te zetten op de regio.
- Is het einde in zicht om met woningbouw alleen maar intebreiden zonder uitbreiding toe te staan? De tendens is om af te stappen van de verstedelijkingsladder als uitgangspunt en weer meer voor spreiding te gaan voelen.[8]

8 Verstedelijkingsladder betekent dat pas wanneer alles geprobeerd is om binnen de bebouwde kom te bouwen en het echt niet lukt, mag er buiten de bebouwde kom gekeken worden.

- Toegang tot de stad dreigt door verdichting en hoogbouw steeds meer een plek te worden voor uitsluitend de hogere inkomens. Er ontstaan daardoor toenemende ongerechtvaardigde verschillen tussen burgers in de stad.[9]
- Natuur,milieu,biodiversiteit,gezondheid(hittestress,geluidhinder, luchtkwaliteit) eisen hun plek op.

Het is zeer waarschijnlijk dat die discussies van invloed zijn op het kabinetsbeleid van 2021-2025 en dus op het omgaan met de schaarse ruimte in een dichtbevolkt land, waar de ruimteclaims elkaar verdringen en het recht van de sterkste niet zonder meer de dienst zou moeten uitmaken.

Een sociaal duurzame stad

Nieuwbouw vindt nu plaats in de segmenten van 30% goedkoop, 40% middelduur en 30% duur.
Landelijk laten CBS-cijfers zien dat slechts 17% van de huishoudens een inkomen heeft hoger dan €40.000,-.
Kijkend naar de bevolkingssamenstelling van Zwolle qua huishoudinkomen veronderstellen wij dat niet meer dan 25% van de huishoudens een inkomen heeft van meer dan €40.000,-.
Als dat zo is, dan zou de verdeling in segmenten meer in de richting van 40-40-20 moeten liggen dan de huidige 30-40-30.
De leeftijdscategorie van 70-plussers neemt tussen nu en 2050 aanzienlijk toe:

- 70-80 jr. groei van 4400
- 80-90 jr. groei van 5700
- 90-100 jr. groei van 1500

Tegelijkertijd zien we in de prognoses naast groei van het aantal huishoudens in de gehele stad, dat er in sommige buurten en wijken krimp optreedt. Vermoedelijk veroorzaakt door gezinsverdunning.[10]
Het kan zijn dat oudere mensen in hun grote woning blijven wonen omdat er in hun eigen buurt geen kleinere te vinden is? Als dat waar is, dan zou voor de eigen inwoners de doorstroming bevorderd worden door direct in de buurten waar de mensen nu wonen kleinere woningen te bouwen, zodat het sociale netwerk intact blijft, met gemeenschappelijke voorzieningen op loopafstand. Ook kleinschalige beschermde woonvormen zouden daar onderdeel van uit kunnen maken.
Dat alles vraagt om geheel andere woningbouwprogramma's waarin sociale duurzaamheid en inclusiviteit uitdrukkelijk een grotere rol speelt, dan alleen maar een verdeling van 30-40-30 zonder nadere inkleuringen.

9 Verstedelijkingsladder betekent dat pas wanneer alles geprobeerd is om binnen de bebouwde kom te bouwen en het echt niet lukt, mag er buiten de bebouwde kom gekeken worden.

10 Advies Toegang tot de stad van Rli (Raad voor de leefomgeving en infrastructuur

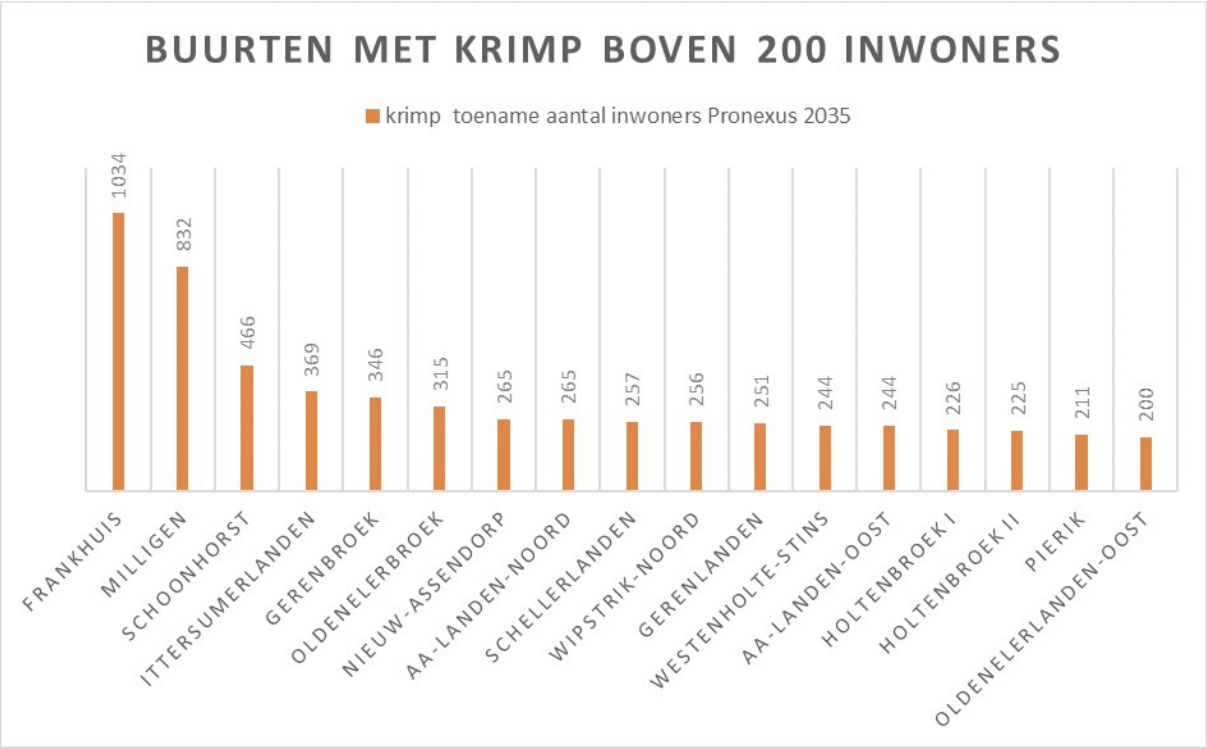

Figuur 4 . Buurten met krimp van meer dan 200 bewoners in 2035. Bron: www.cijfersoverzwolle.nl (prognose Pronexus)

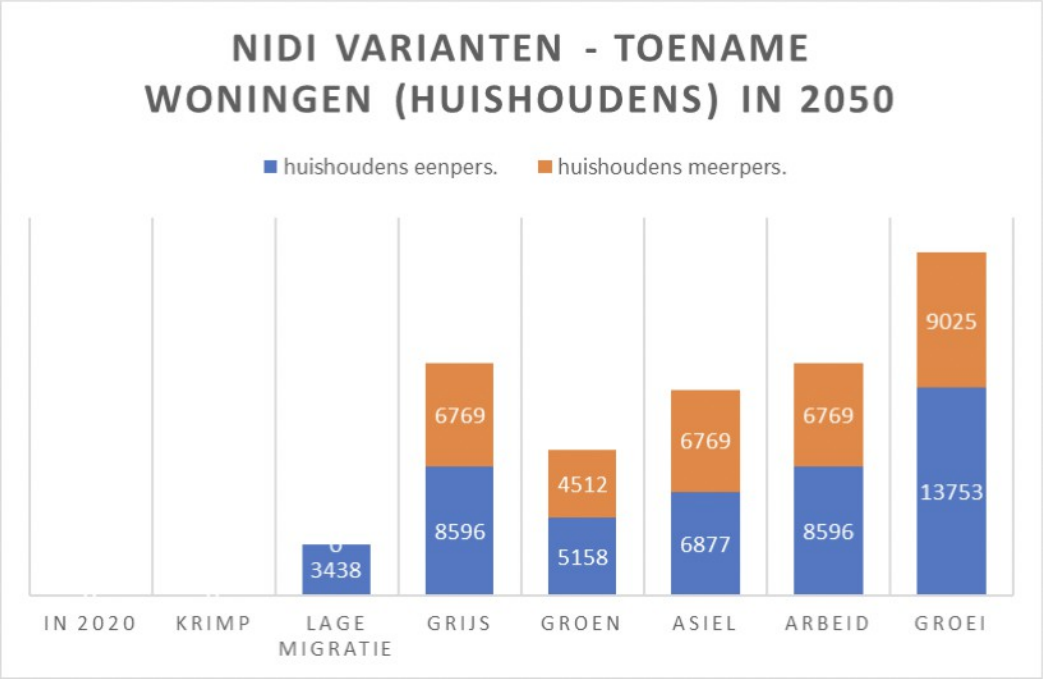

Figuur 5. Nog aanvulling op type huishoudens (éénpersoons /meer persoons) de volgende info uit NIDI rapport Op basis van figuur 7.6 aantallen huishoudens voor 2050 in Zwolle

Doordat het aantal ouderen toeneemt en relatief veel ouderen alleen wonen, doet de grootste groei van het aantal huishoudens zich voor bij alleen wonende ouderen (figuur 7.6). Steeds meer 70-plussers wonen alleen: volgens de CBS-prognose een verdubbeling van 0,8 miljoen in 2020 naar 1,6 miljoen in 2050. Bij een hoge levensverwachting neemt het aantal alleenwonende 70-plussers toe tot 1,9 miljoen (variant *Grijs*). Maar zelfs bij een matige stijging van de levensverwachting (varianten *Krimp* en *Groen*) zal het aantal oudere eenpersoonshuishoudens toenemen. Het aantal jongere eenpersoonshuishoudens neemt

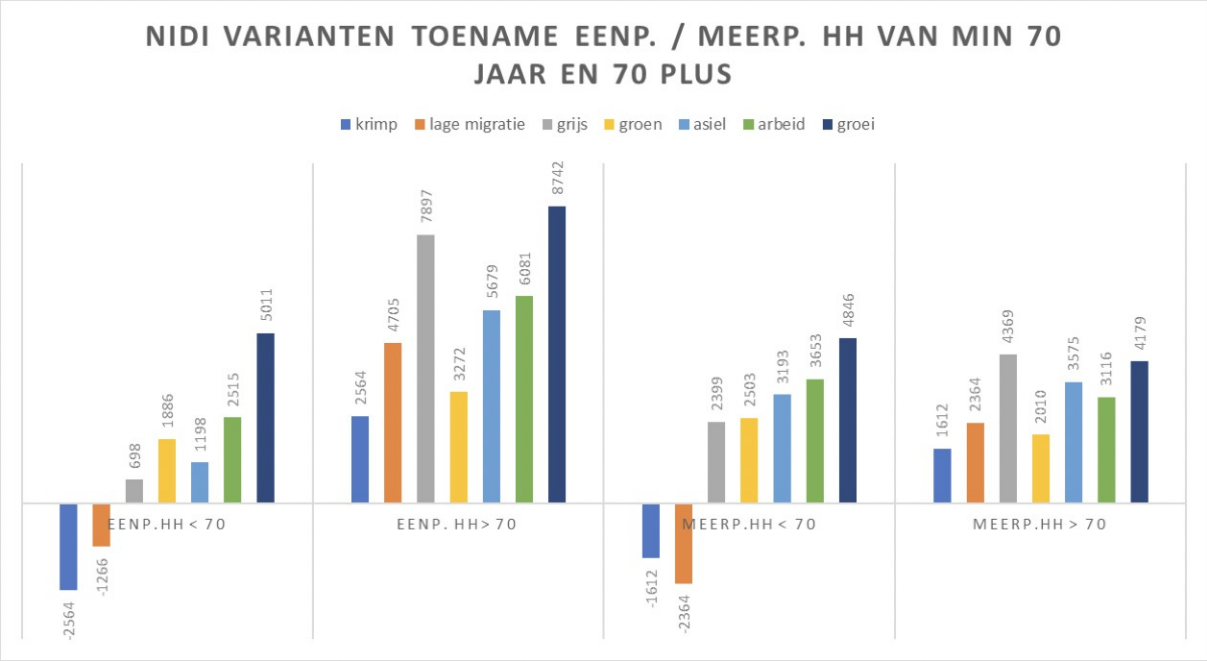

Figuur 6.

Milieuvisie Buitengebied

Bijgevoegd is de milieuvisie-kaart van juni 2010[11]
Het gaat erom dat er een actuele beschrijving komt van de huidige milieuvisie op het buitengebied, gericht op beschrijving van cultuur-historische, landschappelijke en milieu hygiënische (geluid, licht, lucht, water) kwaliteiten met aanbevelingen per deelgebied.
Wij zijn van harte bereid om met onze deskundigen uit de verschillende natuurorganisaties mee te denken bij het samenstellen van dat beleid.

11 Uit milieuvisiekaart 2010

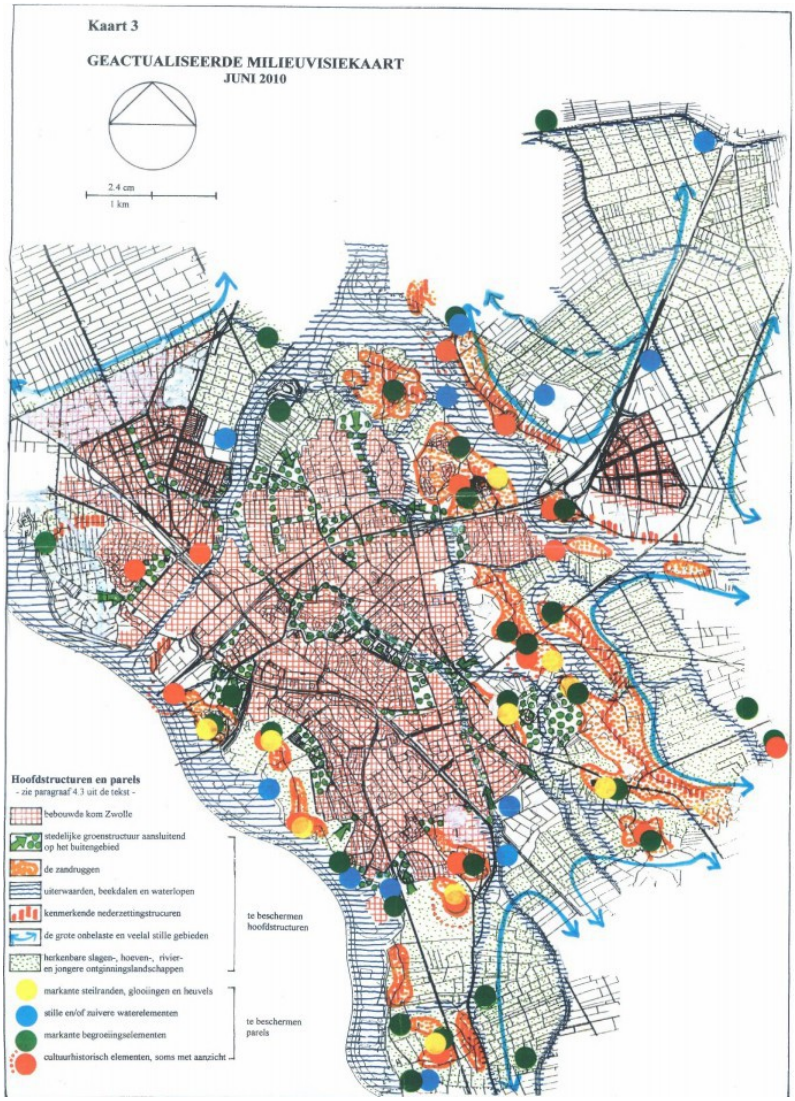

Figuur 7. Geactualiseerde Milieuvisie-kaart.
Bron: Milieuvisie Buitengebied Zwolle, Actualisatie September 2010 van de Milieuraad Zwolle.